

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i fyra av alkohollagens paragrafer. För det första föreslås en precisering av bestämmelserna om import av alkohol såtillvida att något särskilt importtillstånd inte behövs för import av alkoholdrycker, likväl så att den som använder alkoholdrycker i kommersiellt syfte eller annars för näringsverksamhet enligt förslaget fortfarande behöver ett särskilt tillstånd. För det andra föreslås att de bestämmelser som gäller anmälan som utrikeshandel med alkoholdrycker och sprit skall förtydligas. Det tredje förslaget innebär att bestämmelserna om specialförsäljning av sprit och alkoholdrycker huvudsakligen för yrkesmässiga och produktionsinriktade samt

för vetenskapliga ändamål preciseras och justeras så att specialförsäljning av skattefri sprit blir möjlig också för kvalitetsövervakning, för produktutveckling, för rengöring som är nödvändig för maskiners och anordningars funktion samt för vetenskapliga och medicinska ändamål i samband med produktion av hälso- och sjukvårdstjänster i privat regi. Enligt den fjärde ändringen som föreslås i lagen skall länsstyrelsen berättigas att få för tillsynen nödvändiga prover av alkoholdrycker som skall serveras eller finns i detaljhandeln.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft den 199 .

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Fri import av alkoholdrycker

Utgångspunkten för beredningen av alkohollagen (1143/1994) var att avreglera importen och exporten av alkoholdrycker. Därför upphävdes det import-, export- och parti-handelsmonopol som varit i kraft sedan förbudslagen upphävdes 1932. Det ansågs att denna typ av hinder för varors fria rörlighet enligt EU:s gemenskapslagstiftning inte längre fick förekomma. Samma ståndpunkt intog EFTA-domstolen i det s.k. Restamark-målet (E-1/94).

När vårt alkoholsystem harmoniserades med gemenskapslagstiftningen ansågs det med tanke på de alkoholpolitiska målsättningarna vara viktigt att bibehålla detaljhan-

delsmonopolet. För den övriga kommersiella verksamheten ansågs det räcka med ett tillståndsförfarande, likväl under förutsättning att det inte ställdes några hinder för importen. Denna ståndpunkt har omfattats också av Europeiska gemenskapernas domstol (EG-domstolen), vars avgörande i det s.k. Franzen-målet (C-189/95) följer samma princip. Den finländska alkohollagstiftningen ställer inga hinder för kommersiell import av alkoholdrycker, men den som i Finland vill bedriva kommersiell eller annan näringsverksamhet som har samband med alkoholdrycker, dvs. återförsäljning eller vidareförädling av alkoholdrycker, behöver ett särskilt tillstånd.

Vid förhandlingar med Europeiska kommissionens XV generaldirektorat har det konstaterats att den ovan nämnda principen

om fri import inte entydigt framgår av alkohollagen. Särskilt 8 § 1 mom. har i detta avseende ansetts vara oklar. Därför föreslås att det ifrågavarande lagrummet utformas så att principen tydligt framgår. Importen av alkoholdrycker till Finland är fri, med undantag av turisternas införsel av alkoholdrycker från tredje länder, men den som i Finland bedriver kommersiell eller annan näringsverksamhet behöver ett särskilt tillstånd för ändamålet.

1.2. Importanmälan

Enligt 8 § 1 mom. i den gällande lagen skall den som innehar detaljhandelstillstånd (14 §), serveringstillstånd (21 §) eller användningstillstånd (17 § 2 och 3 mom.) anmäla till produkttillsynscentralen att han kommer att vara verksam som importör. Enligt gällande 11 § är endast den som exporterar alkoholdrycker eller sprit skyldig att göra en exportanmälan. Av statistiska- och tillsynsrelaterade orsaker är det skäl att i fortsättningen ålägga vederbörande näringsidkare att vid behov dessutom göra en importanmälan.

1.3. Specialförsäljning

När Finland anslöt sig till Europeiska unionen ändrades bestämmelserna om alkoholaccis med beaktande av de inom gemenskapen gällande bestämmelserna om harmonisering av alkoholbeskattningen. Genom lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994) som trädde i kraft den 1 januari 1995 utsträcktes beskattningen, i enlighet med rådets direktiv 92/83/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker, till att förutom alkoholdrycker gälla också sprit. Direktivets detaljerade bestämmelser om skattefrihet intogs i den nämnda skattelagen, till den del de gäller skattefrihet för alkoholdrycker avsedda för konsumtion. De i direktivets artikel 27 ingående skattefrihetsbestämmelserna gäller huvudsakligen användning av alkohol och i synnerhet sprit för andra ändamål än egentlig konsumtion, bl.a. för framställning av vinäger, mediciner, smakämnen och livsmedel, för framställning av produkter som inte innehåller alkohol, för forskning och andra vetenskapliga ändamål samt för medicinska ändamål på sjukhus och apotek. De nämnda skattefrihetsbestämmel-

serna betyder i praktiken att alkoholskatt i regel uppbärs endast på alkoholdrycker som är avsedda att förtäras. Vid tillämpningen av skattefrihetsbestämmelserna förutsätts medlemsstaterna emellertid säkerställa en riktig och smidig tillämpning av sådan befrielse samt förhindra skatteflykt, skatteundandragande eller missbruk, när varorna används.

Eftersom den skattefria försäljningen och användningen av sprit och alkoholdrycker är förenad med avsevärda risker för missbruk, ansågs det i Finland med avseende på den i direktivet förutsatta övervakningen vara ändamålsenligt att den accisfria försäljningen för accisfria användningsändamål sker i form av sådan specialförsäljning som avses i alkohollagen och således är tillåten endast för dem som innehar särskilt tillstånd och under de förutsättningar som bestäms i alkohollagen. Tillståndsärendena och tillsynen över användningen ankommer enligt bestämmelserna på produkttillsynscentralen, som skall sköta också de övriga tillsynsuppgifter som avses i alkohollagen. De i direktivet avsedda accisfria användningsändamålen nämndes därför i alkohollagens 17 §, som trädde i kraft den 1 januari 1995. I 8 § lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker intogs endast en bestämmelse om accisfrihet för försäljning av alkoholdrycker och sprit till sådan specialförsäljning som avses i alkohollagen.

Behovet att använda accisfri sprit för vetenskapliga och medicinska ändamål har i praktiken visat sig vara mera omfattande än vad som avses i gällande 17 §. Accisfriheten anses inte ha omfattat all sprit som används för vetenskaplig och därmed jämförbar forskning vid privata forskningsinstitut och medicinska laboratorier. Dessutom har tillverkningen av de i paragrafen angivna produkterna tolkats innefatta endast alkohol som direkt förbrukas vid framställningen, vilket i praktiken har lett till att den accisfria användningen av sprit inte anses inbegripa kvalitetsövervakning, rengöring och annan nödvändig användning i samband med tillverkning av sådana produkter som avses i paragrafen samt produktutveckling. Artikel 27 i direktivet om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker förutsätter emellertid inte att skattefrihetsbestämmelserna tillämpas så snävt. Av denna anledning föreslås att 17 § alkohollagen utvidgas och preciseras i enlighet med direktivet, så att accisfri specialför-

säljning av sprit och alkoholdrycker blir möjlig inte bara i de syften som redan anges i paragrafen utan också för vetenskaplig undervisning och laboratorieändamål, för vetenskapligt och medicinskt bruk vid produktion av hälso- och sjukvårdstjänster i privat regi samt för kvalitetsövervakning i samband med tillverkning av olika produkter, för rengöring och för produktutveckling, samt för radiologiska och andra därmed jämförbara funktioner. Också tandläkartjänster hänförs till denna grupp av accisfria användningsändamål. Det är motiverat att bevilja accisfrihet för dessa ändamål på grund av vår höga alkoholskattenivå, som är avsedd att begränsa konsumtionen av alkoholdrycker men inte att driva upp kostnadsnivån för inhemska tillverkare och vetenskapliga institut så att den blir högre än i konkurrentländerna.

1.4. Utvidgningen av länsstyrelsens tillsynsbehörighet

Länsstyrelserna fungerar i vissa avseenden som tillsynsmyndigheter i alkoholärenden. De har enligt gällande 44 § 2 mom. i alkohollagen rätt att i tillsynssyfte rätt att inspektera serverings- och detaljhandelslokaler och verksamheten i dessa samt att granska för tillsynen behövliga dokument samt att få

de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen. Dessa befogenheter är otillräckliga med tanke på en heltäckande övervakning. Det är därför skäl att ge länsstyrelsen utökade och effektivare befogenheter för tillsynen över alkoholnäringsarna.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Propositionens sammantagna statsekonomiska verkningar blir obetydliga.

3. Ärendets beredning

Utlåtanden har begärts från justitieministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriets produkttillsynscentral, Livsmedelsindustriförbundet rf, Hotell- och Restaurangpersonalens Förbund rf, Kemiindustrin rf, Läkemedelsindustriförbundet, Läkarcentralernas förening rf, Småbryggeriförbundet, Finlands Dagligvaruhandel rf, Föreningen för Finlands Alkoholdryckhandel rf, Finlands Hotell- och Restaurangförbund rf, Finlands privata kliniska laboratorier rf, Suomen Viiniryttäjät ry, Teknokemiska Föreningen samt från Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

8 §. *Kommersiell import av alkoholdrycker och sprit samt importtillstånd för sprit* Gällande 8 § 1 mom. innehåller en detaljerad uppräknning av de tillåtna formerna för kommersiell import av alkoholdrycker. Momentet har kunnat tolkas så att det finns också förbjudna former av kommersiell import. För tydlighetens skull föreslås därför att bestämmelsen ändras så att det entydigt framgår att det är fritt att importera alkoholdrycker i kommersiellt syfte. Av denna anledning föreslås också att det till momentet fogas en bestämmelse om att det krävs särskilt tillstånd för användning av alkoholdrycker för kommersiella ändamål eller annars för bedrivande av näringsverksamhet. I informationssyfte föreslås att till 8 § 1 mom. fogas en hänvisning till lagens 10 §

om sådan införsel för eget bruk som inte kräver särskilt importtillstånd.

11 §. *Import- och exportanmälan* Till 11 § alkohollagen föreslås för effektivisering av tillsynen och förhindrade av missbruk bli fogad en bestämmelse enligt vilken till produkttillsynscentralen skall anmälas också om import av alkoholdrycker eller sprit.

17 §. *Specialförsäljning och användningstillstånd* Gällande 17 § gäller s.k. specialförsäljning. Enligt hänvisningen i 8 § 1 mom. 2 punkten lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker är det möjligt att accisfritt sälja sprit och alkoholdrycker för vissa användningsändamål. Dessutom regleras förutsättningarna för sådan användning. Till 17 § 1 mom. föreslås bli fogad en ny 3 a punkt enligt vilken sprit och alkoholdrycker får säljas och användas accisfritt dels för tillverkning av andra i paragrafen nämnda pro-

dukter, dels för tillverkning av alkoholdrycker. Dubbelbeskattning undviks så att sådan alkohol är accisfri som används för tillverkning av accisbelagda alkoholdrycker enligt 8 § 1 mom. 1 punkten lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker. Detta accisfria användningssyfte är det likväl med tanke på de oklarheter som förekommit i praktiken och för enhetlighetens skull skäl att nämna också i alkohollagens bestämmelse om specialförsäljning. I 17 § 2 mom. föreslås en precisering av vad som avses med tillverkning av alkoholdrycker och andra i paragrafen nämnda produkter.

Till 17 § 1 mom. alkohollagen föreslås också bli fogad en bestämmelse enligt vilken accisfri sprit och alkoholdryck, förutom för vetenskaplig forskning får säljas också för vetenskaplig undervisning samt för prover och analyser som är nödvändiga inom laboratorieverksamhet (7 punkten). Bestämmelsen gäller även privata forskningsanstalter. Dessutom föreslås till momentet bli fogad en bestämmelse enligt vilken accisfri sprit och accisfria alkoholdrycker som specialförsäljning kan säljas inte bara till apotek, sjukhus och hälsovårdscentraler utan, för jämlikhetens skull, också till privata producenter av hälso- och sjukvårdstjänster för medicinska ändamål (9 punkten).

I övrigt gäller ändringarna i 1 mom. ändringen momentets struktur eller är de av teknisk natur.

Till 17 § 2 mom. alkohollagen föreslås i detta sammanhang bli fogad en bestämmelse enligt vilken med sådan direkt tillverkning som avses i 1 mom. jämför kvalitetsövervakning och annan användning som är nödvändig i samband med tillverkning samt produktutveckling. På denna grund kan sprit säljas och användas accisfritt t.ex. för tillverkning av alkoholdrycker eller läkemedel, för rengöring av produktionsmedel och -anordningar samt för laboratorieanalyser. Med tillverkning jämför enligt förslaget också rengöring som är nödvändig för maskiners och anordningars funktion.

44 §. *Inspektions- upplysnings- och registreringsrätt* För effektivisering av länsstyrelsens alkoholövervakning inom sitt område föreslås att den ges rätt att få för tillsynen behövliga prover av alkoholdrycker som är avsedda att serveras och finns i detaljhandeln.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås att träda i kraft så fort som möjligt.

Med stöd av vad som anförs ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) 8 § 1 mom., 11 §, 17 § 1 och 2 mom. och 44 § 2 mom.
av dessa lagrum 17 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1477/1994 och 1542/1995 samt 17 § 2 mom. sådant det lyder i nämnda lag 1477/1994, som följer:

8 §

Kommersiell import av alkoholdrycker och sprit samt importtillstånd för sprit

Alkoholdrycker får utan särskilt importtillstånd importeras för eget bruk samt i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet. Närmare bestämmelser om import för eget bruk ingår i 10 §. Den som använder alkoholdrycker i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet skall ha ett i denna lag avsett särskilt tillstånd att importera alkoholdrycker.

11 §

Import- och exportanmälan

Den som i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet importerar eller exporterar alkoholdrycker eller sprit är skyldig att innan han inleder verksamheten anmäla till produkttillsynscentralen att han kommer att vara verksam som importör eller exportör.

17 §

Specialförsäljning och användningstillstånd

Den som idkar partihandel med sprit och alkoholdrycker kan som specialförsäljning sälja sprit eller alkoholdrycker:

- 1) för tillverkning av ättika,
- 2) för tillverkning av läkemedel som avses i läkemedelslagen (395/87),
- 3) för tillverkning av livsmedel eller aromämnen som används vid tillverkning av drycker som innehåller högst 1,2 volym procent metylalkohol,
- 4) för tillverkning av alkoholdrycker som

avses i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994),

5) för tillverkning av livsmedel eller produkter som används vid tillverkning av livsmedel, om livsmedlet som fyllning eller annars innehåller högst 5 liter etylalkohol per 100 kilogram av livsmedlet eller om livsmedlet är choklad, högst 8,5 liter etylalkohol per 100 kilogram av livsmedlet,

6) för tillverkning av andra produkter, om produkterna inte innehåller alkohol som är avsedd att förtäras,

7) för vetenskaplig forskning och undervisning samt för prover och analyser som är nödvändiga inom laboratorieverksamhet,

8) till apotek som avses i läkemedelslagen, sjukhus som avses i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989) samt till hälsovårdscentraler som avses i folkhälsolagen (66/1972) för vetenskapliga och medicinska ändamål, samt

9) till sådana serviceproducenter som avses i lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990) för vetenskapliga och medicinska ändamål.

Med sådan tillverkning som avses i 1 mom. jämställs kvalitetsövervakning och annan i produktionssammanhang nödvändig användning, produktutveckling samt rengöring som är nödvändig för maskiners och anordningars funktion. Specialförsäljning för ändamål som avses i 1 mom. 1-7 och 9 punkten är tillåten, om produkttillsynscentralen har beviljat köparen användningstillstånd för alkoholdrycker eller sprit.

44 §

Inspektions- upplysnings- och registreringsrätt

Länsstyrelsen har med stöd av denna lag

samt de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den rätt att

1) inspektera serverings- och detaljhandelslokaler och verksamheten i dessa samt att granska för tillsynen behövliga dokument,

2) få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen, samt att

3) utan ersättning ta och få för tillsynen behövliga prover av alkoholdrycker som är avsedda att serveras och finns i detaljhandeln.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 30 oktober 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Terttu Huttu-Juntunen

Lag

om ändring av alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) 8 § 1 mom., 11 §, 17 § 1 och 2 mom. och 44 § 2 mom.

av dessa lagrum 17 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1477/1994 och 1542/1995 samt 17 § 2 mom. sådant det lyder i nämnda lag 1477/1994, som följer:

Gällande lydelse

8 §

Kommersiell import av alkoholdrycker och sprit samt importtillstånd för sprit

Alkoholdrycker får i kommersiellt syfte importeras

1) av alkoholbolaget, för sin egen detaljhandel,

2) av den som innehar ett sådant partihandelstillstånd som avses i 27 §,

3) för eget bruk av den som har tillverkningsstillstånd för alkoholdrycker samt av den som produkttillsynscentralen har beviljat sådant användningstillstånd som avses i 17 §, efter att han till produkttillsynscentralen har anmält att han kommer att vara verksam som importör,

4) av den som innehar sådant detaljhandelstillstånd som avses i 14 § 1 mom. samt sådant serveringstillstånd som avses i 21 §, för detaljhandel eller servering som avses i tillståndet, efter att han till produkttillsynscentralen har anmält att han kommer att vara verksam som importör, samt

5) av främmande makters representationer i Finland, för tjänstebruk.

11 §

Exportanmälan

En näringsidkare som för kommersiella ändamål exporterar alkoholdrycker eller sprit är skyldig att innan han inleder exporten anmäla till produkttillsynscentralen att han kommer att vara verksam som exportör.

Föreslagen lydelse

8 §

Import av alkoholdrycker och sprit samt importtillstånd för sprit

Alkoholdrycker får utan särskilt importtillstånd importeras för eget bruk samt i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet. Närmare bestämmelser om import för eget bruk ingår i 10 §. Den som använder alkoholdrycker i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet skall ha ett i denna lag avsett särskilt tillstånd att importera alkoholdrycker.

11 §

Import- och exportanmälan

Den som i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet importerar eller exporterar alkoholdrycker eller sprit är skyldig att innan han inleder verksamheten anmäla till produkttillsynscentralen att han kommer att vara verksam som importör eller exportör.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Specialförsäljning och användningstillstånd

Den som idkar partihandel med sprit och alkoholdrycker kan som specialförsäljning sälja sprit eller alkoholdrycker:

- 1) för tillverkning av ättika,
- 2) för tillverkning av läkemedel som avses i läkemedelslagen (395/87),
- 3) för tillverkning av livsmedel eller aromämnen som används vid tillverkning av drycker som innehåller högst 1,2 volym procent metylalkohol,

4) för tillverkning av livsmedel eller produkter som används vid tillverkning av livsmedel, om livsmedlet som fyllning eller annars innehåller högst 5 liter etylalkohol per 100 kilogram av livsmedlet eller om livsmedlet är choklad, högst 8,5 liter etylalkohol per 100 kilogram av livsmedlet,

5) för tillverkning av andra produkter, om produkterna inte innehåller alkohol som är avsedd att förtäras,

6) för vetenskapliga undersökningar samt

7) till apotek, sjukhus som avses i lagen om specialiserad sjukvård (1062/89) och hälsovårdscentraler för medicinska ändamål.

Specialförsäljning för de ändamål som avses i 1 mom. 1—6 punkten är tillåten om produkttillsynscentralen har beviljat köparen användningstillstånd för alkoholdryck eller sprit.

- 1) för tillverkning av ättika,
- 2) för tillverkning av läkemedel som avses i läkemedelslagen (395/87),

3) för tillverkning av livsmedel eller aromämnen som används vid tillverkning av drycker som innehåller högst 1,2 volym procent metylalkohol,

4) för tillverkning av alkoholdrycker som avses i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994),

5) för tillverkning av livsmedel eller produkter som används vid tillverkning av livsmedel, om livsmedlet som fyllning eller annars innehåller högst 5 liter etylalkohol per 100 kilogram av livsmedlet eller om livsmedlet är choklad, högst 8,5 liter etylalkohol per 100 kilogram av livsmedlet,

6) för tillverkning av andra produkter, om produkterna inte innehåller alkohol som är avsedd att förtäras,

7) för vetenskaplig forskning och undervisning samt för prover och analyser som är nödvändiga inom laborativ verksamhet,

8) till apotek som avses i läkemedelslagen, sjukhus som avses i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989) samt till hälsovårdscentraler som avses i folkhälsolagen (66/1972) för vetenskapliga och medicinska ändamål, samt

9) till sådana serviceproducenter som avses i lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990) för vetenskapliga och medicinska ändamål.

Med sådan tillverkning som avses i 1 mom. jämställs kvalitetsövervakning och annan i produktionssammanhang nödvändig användning, produktutveckling samt rengöring som är nödvändig för maskiners och anordningars funktion. Specialförsäljning för ändamål som avses i 1 mom. 1—7 och 9 punkten är tillåten, om produkttillsynscentralen har beviljat köparen användningstillstånd för alkoholdrycker eller sprit.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

44 §

Inspektions- och upplysningsrätt

 Länsstyrelsen har med stöd av denna lag samt de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den rätt att

1) inspektera serverings- och detaljhandelslokaler och verksamheten i dessa samt att granska för tillsynen behövliga dokument, samt att

2) få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen.

44 §

Inspektions- upplysnings- och registreringsrätt

 Länsstyrelsen har med stöd av denna lag samt de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den rätt att

1) inspektera serverings- och detaljhandelslokaler och verksamheten i dessa samt att granska för tillsynen behövliga dokument,

2) få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen, samt att

3) utan ersättning ta och få för tillsynen behövliga prover av alkoholdrycker som är avsedda att serveras och finns i detaljhandeln.

 Denna lag träder i kraft den 199 .
